

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form.

Den gröna vågen som blomstrade under 1970-talet är nu tillbaka och har blivit föremål för ett forskningsprojekt. Projektet ska titta närmare på hur den nya gröna vågen ser ut, vilka som är med i den och varför människor väljer att flytta ut från städer till landsbygderna. Vad är det för ideal och värderingar som driver den här rörelsen? Och kan den nya gröna vågen säga oss något om hållbar landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning? Det ska vi prata om idag.

Välkomna till podden Landet som denna gång släpps mitt i landsbygdsveckan. Landsbygdsveckan är ett nytt initiativ som riktar sig till alla som vill att landsbygdsfrågorna ska ha en tydlig plats i ramplyuset. Jag heter Sandra Neergaard-Petersen och med mig i panelen i dag har vi bland annat två personer vars forskning presenteras på landsbygdsveckan. Det är Emil Sandström som är forskare på avdelningen för landsbygdsutveckling vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, och som är projektledare i projektet med den långa namnet Gröna vågen vänder åter och dess bidrag för förståelsen av en hållbar landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning. Fick jag det rätt Emil? Det stämmer.

Nora Wahlström. Du är doktorand också på avdelningen för landsbygdsutveckling vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Hej Nora! Du deltar också i projektet? Ja precis. Vi har också en liten utmanande telefonlinje på dig. Det är ju så att du är, ja var är du någonstans? Så kan vi förklara varför det blir lite. Jag är på resa i Västmanland. Så min lina är lite dålig. Därför vet vi inte riktigt hur mycket vi kommer höra av dig Nora. Vi gör ett försök och sen har vi med oss en som får sägas representera den gröna vågen. Petter Bergström. Du driver forumet Alternativ.nu med 50 000 medlemmar och du är redaktör för tidningen Åter. Välkommen Petter! Hej! Tack! Om vi börjar med forskningsprojektet Emil, kan inte du börja med och definiera begreppet gröna vågen och då kanske med lite bakgrund i det som var den första gröna vågen.

Ja, jag vet inte om det skiljer sig jättemycket mellan de två om man kan se många definitioner där ute, men en definition som vi använder oss av eller som jag har använt mig av, det är folk som kanske inte haft tidigare erfarenheter av jordbruk som flyttar från stan till landet för att praktisera någon typ av jordbruk och framför allt också med inriktning mot självhushållning. Nora, vad säger du? Är det här en progressiv rörelse eller är den på något sätt bakåtsträvande? Det finns både ett visst drag av att...

romantisera. Det finns mycket teknik som man använt då, som passar småskaligt lantbruk och som passar för ett självhushållande liv. Vi har tyvärr inte Nora riktigt så vi får nog släppa henne. Men vill du ta vid där Emil? Precis bakåtsträvande vänder jag mig nog lite mot. Jag brukar säga i stället att det är en tillbakablickande framtidsrörelse i samtiden.

Den tittar tillbaka och ser på vad för typ av jordbruksmetoder som kanske förr. Vad kan man lära av förut för att hitta metoder i framtiden? Den är liksom en retro-pisk rörelse. Skulle vilja säga att den är liksom en utopi, delvis placerad tillbaka i tiden, så den är en tillbakablickande rörelse. Men för framtiden. Då vill jag fråga dig Petter, vilket skulle du definieras som dagens gröna vågare? Då måste man då också bedriva lantbruk eller finns det en större definition? Jag skulle se att det här är en väldigt brokig skara och det tror jag är en del av styrkan i det hela, att det finns ingen. Jag var inte med på 70-talets gröna vågen, men jag får känslan av att den kanske var lite mer homogen vad gäller politik och filosofiska värderingar och så vidare. Även om det finns i den här gruppen vissa värderingar och drivkrafter som är mer vanliga så är det nog väldigt brokigt så till vida att vi har ingen gemensam politisk ståndpunkt eller uttalande, höger och vänster och olika anledningar att göra det här och sen hur man applicerar självhushållning är också väldigt olika från person till person. Det är inte att man tar till sig något helhetskoncept bara för jag odlar morötter måste jag ha tygblöjor på mina barn också, utan man gör precis det man tycker är roligt, det som känns spännande. Det tror jag är en del av styrkan i rörelsen.

Skulle du Emil kunna beskriva den här trenden om man nu får kalla den för det? Man kan säga egentligen att den här typen

av gröna vågorfenomen har ju alltid funnits så länge vi haft städer och den har väl kommit och gått i olika pucklar va? Och där man brukar prata om 70-talet som då var det också då begreppet gröna vågen myntades. Men det fanns ju trender långt tidigare så runt det här också med folksom har flyttat ut till landsbygden för att bedriva någon typ av självhushållning. Men jag skulle nog vilja säga att det är någonting som händer.

Och det är sammankopplat med omvärlden också. Jag ska se det händer någonting. IT kraschen i början på 2000 talet. Där händer någonting. Men sen har vi också den stora finansbubblan på 2008 med oljepeak och hela det här också. Då tycker jag mig också kunna se någonting, möjligtvis i kurvor och också i svarsalternativen. Det vi har fått in från enkäten än så länge

och nu senast inte minst då med pandemin och kriget i Ukraina och inflation och så när det är en orolig omvärld så verkar folk söka sig ut på landet.

Petter som är redaktör för tidningen Åter. Vad vill du beskriva vad tidskriften tar upp? Vi har försökt försöka hålla en ganska, vad ska man säga, icke politisk linje utan där ska vi upp för alla. Och så är det väldigt mycket praktiska artiklar, hur man gör saker och ting som har med det här att göra. Så odlar de och håller på med olika hantverk. Så bygger ett hus ekologiskt och så vidare.

Och det är ju då inte en redaktion med journalister utan det är ju läsarna själva som har med olika expertkunskaper som skriver in och berättar om detta. Sen har vi en redaktion som hjälper dem att få till en bra text, men det är personer som kanske är jättebra på att göra något visst hantverk eller sådant som berättar det eller odlar något. Sen har vi även det som vi kallar för utflyttarbrev och det är när läsare har flyttat ut på landet och så efter ett eller två år så skriver de ett brev tillbaka till tidningen och berättar vad som har hänt, helt enkelt vad de hade för tankar när de flyttade ut och vad de hamnar någonstans och vad som har gått dåligt och vad som gått bra och hur de har tänkt och hur de tänkt fortsättningen. Ett brev som vi försöker få att det inte ska vara så rosenkimrande som det ofta är i veckotidningar, utan mera ärligt och äkta. Så här hade vi tänkt

att lägga upp vårt självhushåll, men det gick lite så här om ni provar det här. Så det är den typen av texter vi hör i tidningen. Apropå självhushåll. Vilken roll spelar småbrukarna i den svenska matproduktionen?

Rent till mängden livsmedel spelarsmåjordbruk en försvinnande liten del om man ser till mängden och volymen livsmedel. Och om man skulle titta på de här utflyttadesom bedriver självhushållning så kan man säga att det är också det skulle inte uppgå till mer än några procent. Säg högst högst, om ens någon, 1 %.

Men det är kanske inte det som är det viktiga egentligen, utan det är snarare det avtryck man gör i form av media inte minst. Det finns ett antal tv serier runt det här också faktiskt. Mandelmanns och 100 % bonde och massa reportage som ges, så inte minst Petters eget forum Alternativ.nu, ett jätteviktigt inspel i det här. Och journalister skriver om det här fenomenet.

Sen är det också så att många av de som gör den här flytten, de engagerar sig också i större livsmedelsproducenter och livsmedelskedjor och vill återknyta relationen producent konsument på helt nya sätt.

Eller på nygamla sätt skulle jag vilja kalla det.

Fenomenet med reko ringar osv. Och det tror jag väldigt många av. Gröna vågens utflyttare befinner sig också i gång med.

De som börjar odla och producera mat. Är det mest för självhushållning eller pratar vi om nya sorters företagande?

Jag kan nog se att av många de som flyttar ut

så är det inte bara den egna självhushållning som är det viktiga utan man vill. I den här drömmen så ingår det att man är i ett sammanhang där det finns en levande bygd och en livsmedelsförsörjning som är mer hållbar än den vi har sett. Många har där i bakhuvudet. Och samtidigt vill man också gärna de pengar man behöver är det många som skulle tycka det var roligt om man kunde knyta det till den egna självhushållning på något sätt. Och har man då börjat odla något så vet att många är intresserade av att det här kanske jag kan få en liten inkomst ifrån. Det här kanske jag kan prova. Och så liksom experimenterar man med olika sorters verksamheter

och då dels för sin egen skull, för att

det är spännande att kunna bli egenföretagare och man har ju också en ganska bra möjlighet att bli det där man är självförsörjande på mat och ha låga utgifter och så vidare för att man behöver inte ha så stora inkomster utan man kan experimentera lite grann och inte behöver ha lika mycket inkomst varje månad. Men sen också rå för att man kanske har någon lite större vision om hur landsbygden ska blomstrat lite mer helt enkelt. Det avtrycket som gröna vågens migration gör är ju betydligt mer än det man odlar så att säga. Och jag tror det är det du är inne på också, att det man engagerar sig i i lokalsamhället tror jag i de allra flesta fall man vill ha som ambition.

Och det kan ju vara så att man köper sin mat också, kanske den sista lanthandeln och så där och stöder det och man barnen man kommer in med. Kanske ett hushåll med barn gör så att den lokala skolan kan fortsätta att leva och så vidare och så vidare och så vidare. Här finns ju liksom jättemånga spinoff effekter på det sättet som är långt utöver just det man producerar på sin gård. Man bidrar med kunskaper och sina erfarenheter in i lokalsamhället.

Petter, kan du säga något? Hur kan självhushållare bidra till nya sätt att se på maten?

Ja, det är ju en spännande fråga.

Vad gäller hur man ser på maten så tror jag att det kan vara en ögonöppnare att odla den själv helt enkelt. För då ser man liksom sånt som vi tar för givet i svensk lantbruk. Till exempel att man har kor på ett sätt de är uppbundna till. Det kanske inte känns lika bra när man står och binder fast sin egen ko på det sättet och man kanske känner också att odla. Det är ganska mycket jobb med djur till exempel, och det tar ganska mycket resurser att odla foder och sedan ge det till djur för att få kött istället för att odla vegetariskt.

Som ett exempel så kan man få sådana inblickar i att mycket av vår matproduktion idag är lite bygger på traditioner helt enkelt och hålls vid liv av att vi pumpar in olja och fossila bränslen i jordbruket. Skulle vi inte göra det, då skulle vi behöva odla lite andra saker och äta annorlunda.

Emil, kan du se en koppling mellan gröna vågen och en omställning av livsmedelssystemet? Och hur hänger det i så fall ihop? Jo, jag tror att det är så. Men för många är detta en

protesthandling i mångt och mycket mot det globala livsmedelssystemet och hur det ser ut om man vill ha ett annat livsmedelssystem om man vill komma närmare naturen. Ett sätt att komma närmare naturen. Det är dels att göra flytten, men det är också att praktiskt jobba med naturen för sin egen livsmedelsförsörjning. Och där uppstår ju då naturligtvis en massa erfarenheter och kunskaper om jordbruksproduktion och till och med massa såna etiska överväganden som varenda människa gör i det här sammanhanget.

Och ytterst vill man också få någon sorts inflytande och kontroll över sin mat och sin egen matproduktion. Det är mycket det handlar om och det genererar en massa ny kunskap och också nya idéer på hur livsmedelssystemet skulle kunna se ut för att vara mer hållbart.

Om man ser här i de här tidningsartiklarna från det inte minst pågår en massa innovation.

Jag går tillbaka till tidningen Åter igen och kanske de här utflyttarbrev eller på forumet alternativ. Vad är det för utmaningar som beskrivs där som man stöter på när man flyttar? Kanske att ihop den här vardagen då? Innan man riktigt har fått självhushållningen att funka så är det ganska mycket arbete man får sätta in i det här experimenterandet innan man hittar, lär sig hur saker fungerar och vad ens egen väg är.

Så det kan bli några slitiga år innan man fått allting att rulla. Men eftersom man hela tiden ser om vi lär oss, vi lär oss, vi är på väg på väg så kommer man förbi det. Och då kommer man till en punkt där man är i en bättre situation, där det flyter på väldigt smidigt och det blir inte om man tänker den arbetsbelastningen blir inte särskilt stor längre.

Men jag försöker också se autenticitet, äkthet. Man vill Det finns några brev som säger "jag vill leva på riktigt" och sen är den här lusten jag du också inne på att det är detsom många gör också därför att det är lustfyllt.

När du pratar om lust Emil, men jag tänkte fråga Petter, vilka är fördelarna som man gärna delar med sig av på forumet eller i tidningen?

Det är väl lite grann den här helhets känslan som man kan få när man är med i försörjningen i ett projekt och från början till slut. Man planerar hur man ska göra med odlingen till

exempeloch sen börjar man jobba mer under våren och sommarenoch så sköter man om det och så till slut så skördar man fruktenav det hela och var med i det steget och får den tillfredsställelsen helt enkelt. Något som dessutom känns viktigt och relevant och äktaså är det inte bara ett påhittat projekt utan det känns väldigt viktigt och bra. Och det är den kicken som jag tror många upplever som väldigt viktig. Men sen har vi det här önskan om att hitta en hållbar livsstil för hela jordklotet skull också, så det tror jag är ganska viktigt för många också.

Emil kanske Nora lägger till lite vad ni har hittat nu när ni har gått igenom de här, utflyttarbrevet och så stämmer bilden däreller har ni något mer att tillägga? Nora? Mitt intryck är att folk känner att de får ett mer meningsfullt liv om man gjort den här flytten och att man känner att när man är ute och jobbar så jobbar man liksom för någonting som man kommer ha nytta av i framtiden själv om man jobbar på sin gård. Och det är väldigt tillfredsställande. En del av de som skriver utflyttarbrevet så ser man verkligen tydligt nån sorts motstånd mot lönearbete och 8 till 5 jobb.

Man uttrycker tidigare meningslös tillvaro i staden där man producerar hyllvärmare och går till jobbet och skjutsar barn och arbetare eller vad man nu sysslar med om man vill hitta ett mer meningsfullt fritt liv.

Och kanske kan man ju då ifrågasätta naturligtvis hur pass fritt är det? För man måste ju dra in sin mat och då någon typ av inkomst då och få ihop ett vardagsliv här också. Jag kan tänka mig att det kan säkert finnas en del som gjort flytten som upplevde att det blev inte sådan frihetsom jag hade tänkt mig. Det blev en hel massa andra måsten också.

Men jag tror att här finns nog alla möjliga sorters uppfattningar så. Jag är nyfiken. Har ni fått någon kontakt med någon återflyttare eller någon som har gett upp och återvänt tillbaka till stan? Ja, jag har haft kontakt med det. Det har hänt. Men oftast är det ju en massa personliga grejer, det är skilsmässor, naturligtvis i alla liv och det händer ju allt möjligt i folks liv.

Orsakerna är ju lika olika som det finns antalet människor så att jag inte kunnat se något mönster eller så direkt i det här.

Och vi har kommit fram till sista frågan jag har idag. Hur viktig blir den nya gröna vägen i omställningen av ett hållbart livsmedels system? Hur stor del av Sveriges matproduktion som man kommer att framställas på det här sättet? Det är kanske inte jättstor del skulle jag tro just nu, men jag ser ändå rörelsen som väldigt viktig för Sverige och världens egentligen, utveckling så till vida att de som pysslar med detta är ganska mycket pionjärer och som har tankar om ett annat sätt att leva och försörja sig på. Så jag tror det kommer att sätta stort avtryck ändå i världen och att det kommer leda till att det är självhushållning i sig

det är bara en del av en mycket viktigare attityd till att man tar ansvar för sitt eget liv. Hur man försörjer sig, vad man äter, tar ansvar för hela jordklotet.

Det är det som, upplever i alla fall jag, är det viktigaste att man gör. Sen om man odlar sina egna morötter eller köper morötter av grannen eller köper ekologiska morötter av en storbonde.

Det är det här att ta ansvar för sitt eget liv och hur man lever det om man lever på andras bekostnad och så vidare. Emil? Ja, om man tittar utöver också Europa så ser vi motsvarande rörelser som växer fram i ett antal europeiska länder och det är på sätt och vis en större världsomfattande rörelse och som inte bara innefattar västländerna utan de har också delar av via rörelser från Brasilien och vi har gjort artiklar från Kina där det också finns den här typen av rörelser.

Jag är också lite inne på det som Petter, det stora globala livsmedelssystemet kan vara svårt att rucka på så, men den är lite under gungning.

Och när man tittar på framtidens ja, hur ser det ut i ett framtida klimat? Hur ser det ut med oljeresurserna? Och då kan jag mycket väl tänka mig att den här rörelsen kommer att fortsätta bidra framåt med nya spännande lösningar på livsmedelsproblematiken.

Och med det säger jag tack till Emil Sandström, forskare vid SLU och projektledare för den nya gröna vägen projektet, några Wahlström, doktorand på SLU och med i samma projekt. Och tyvärr kunde vi inte höra Nora lika mycket som önskat på grund av den dåliga mottagningen. Tack också Petter Bergström som bland annat driver forumet Alternativ.nu. Tack så mycket! Tack så mycket! På

Landsbygdsnätverkets webb kan du läsa mer om forskningsprojektet om den nya gröna vågen och om landsbygdsveckans som nu är i full gång runt om i hela landet. Tack till alla er som lyssnat på! Landet görs av Landsbygdsnätverket. Producent var Ingrid Whitelock och jag heter Sandra Neergaard-Petersen. På återhörande!